

Outi Aalto/PS

23.6.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

kirjaamo@stm.fi

Kirjeenne 2.6.

VN/15298/2019-STM-1

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamiseksi

Asiantuntijalääkäreitä koskevan sääntelyn muuttaminen

Olette pyytänyt meiltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työtapaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamiseksi. Kiitämme lausuntopyyntöä ja toteamme työeläkevakuuttajien osalta seuraavaa:

- Asiantuntijalääkäreiden kannanottojen perusteluiden kehittämisen eteen on jo nyt tehty paljon hyvää työtä ja asiantuntijalääkärit toimivat huolellisesti lääkärin etiikan ja ammattitaidon mukaisesti.
- Vahvistus ”kunnian ja omantunnon kautta” ei tuo kannanottoihin lisäarvoa ja pidämme sitä tarpeettomana.
- Ehdotamme, että eri työeläkelaeissa olevan viittauksen terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain 23 §:ään kumoaminen on riittävää, koska lakiviittaus on ollut omiaan lisäämään epäluottamusta ja väärinymmärrystä.
- Asiantuntijalääkärin osallistumista koskeva harkintavalta sujuvoittaa prosesseja ja muutos olisi tarpeellinen myös työeläkelainsäädäntöön.

Asiantuntijalääkärin kannanotolle asetettavat muotovaatimukset

Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslaitosten asiantuntijalääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsiteltäväksi toimitettuihin lääketieteellisiin selvityksiin. Kannanotot olisi laadittava selkeästi ja yhdenmukaisesti, jotta niitä voitaisiin hyödyntää vakuutuslaitoksen antaman, lääketieteellisiin seikkoihin perustuvan päätöksen perusteluina siten kuin eri etuuslaeissa säädetään.

Meillä ei ole huomautettavaa päätöksen perusteluita koskevaan tarkennukseen. Käsittelemme mukaan tarkennukset eivät tuo muutosta työeläkelalle, sillä ratkaisut on nyt jo tehty huolellisesti perustellen ja perusteluiden laatua on pyritty parantamaan ja kehittämään. Perusteluita on kehitetty eri forumeissa mm. Vakuutuslääkäriryhdistyksen kautta. Myös Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta otti aktiivisen linjan päätösten perusteluiden tason ja laajuuden parantamiseen edellisen, vuonna 2015 voimaantulleen, uudistuksen jälkeen.

Asiantuntijalääkäreiden kannanotot ovat kehittyneet hyvään suuntaan lyhyessä ajassa, mutta niitä voidaan kuitenkin edelleen parantaa. Läpinäkyvyyden ja luottamuksen kehittäminen päätösten oikeellisuuteen on tärkeää. Tarkennusten tarkoitus ei kuitenkaan saa kääntyä itseään vastaan, sillä perusteluihin käytetyn ajankäytön lisääntyessä tarvitaan myös enemmän resursseja, jota kautta asialla on myös kustannusvaikutuksia.

Näkemyksemme mukaan ”kunnian ja omantunnon kautta” -vahvistus ei tuo lisäarvoa kannanottoihin eikä vaikuta asiantuntijalääkärin oikeudellisiin velvollisuuksiin tai virkavastuuseen. Tämä on todettu myös hallituksen esitysluonnoksen perusteissa.

Vahvistuksen tausta on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä ja siinä sen käyttötarkoitus on erilainen kuin mitä on vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkärin kannanotto. Jälkimmäistä ei anneta itsenäisenä ratkaisuna tai lausuntona ulkopuoliselle taholle, vaan kannanoton arvio sisältyy tehtävään etuusasian päätökseen, jossa on oltava riittävät perustelut ratkaisulle ja josta on valitusmahdollisuus. Esitysluonnoksen perusteissa todetaan myös se, että vahvistaminen ei tarkoita, että kannanotto olisi itsenäinen oikeuksia ja velvollisuuksia tuova toimenpide kulloisessakin etuusasiassa. Se ei muuta lainsäädännöstä tulevia etuuden myöntämisperusteita eikä vakiintunutta ratkaisukäytäntöä.

Asiantuntijalääkärin rooli on erilainen hoitavaan lääkäriin verrattuna, eikä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:n muotovaatimusten ole aiemminkaan katsottu soveltuvan asiantuntijalääkärin lausuntoihin. Näistä syistä on riittävä, että lakiviittaus terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain 23 §:ään kumotaan.

Asiantuntijalääkärin osallistuminen asian valmisteluun

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi työtaturma- ja ammattitautilain 121 §:ään kohta, joka mahdollistaa vakuutuslaitokselle harkintavallan käyttämisen asiantuntijalääkärin osallistumiselle etuus- tai korvausasian ratkaisemiseen. Asiantuntijalääkärin arviointi olisi ilmeisen tarpeetonta, kun kysymys olisi etuudesta, joka myönnetään täysin etuudenhakijan hakemuksen mukaan.

Työtaturma- ja ammattitautilain 121 §:ää vastaava säännös tulisi lisätä myös työeläkelakeihin. Säännöksen lisääminen mahdollistaisi yksittäisten selvien esim. etuuden jatkamista koskevien ratkaisujen tekemisen ilman asiantuntijalääkärin kannanottoa. Koska tehtävät ratkaisut olisivat eläkkeenhakijalle myönteisiä, ratkaisun tekeminen ilman asiantuntijalääkärin arviota ei vaarantaisi eläkkeenhakijan oikeusturvaa. Säännöksen lisääminen työeläkelakeihin osaltaan mahdollistaisi eläkelaitosten prosessien tehostamisen sekä resurssien kohdentamisen entistä tehokkaammin.

Outi Aalto/PS

23.6.2020

Soveltuva tilanne voisi olla esimerkiksi Eläketurvakeskuksen soveltamisohjeessa kuvattu työeläkelaitosten ja Kelan ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettely, joka käydään, jos työkyvyttömyyseläkettä haetaan yhtä aikaa sekä työeläkejärjestelmästä että kansaneläkejärjestelmästä. Ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettelyn tavoitteena on, että eriäviä ratkaisuja ei synny. Työeläkeala seuraa Kelan ratkaisua muun muassa niissä kuntoutustuen jatkoratkaisuissa, joissa pääasiallinen työkyvyttömyyseläke tulee Kelasta. Näissä yksittäisen etuuden jatkamista koskevan ratkaisun tekeminen ilman työeläkelaitoksen asiantuntijalääkäriin kannanottoa on mielestämme mahdollista, sillä Kelan asiantuntijalääkäri on tehnyt lääketieteellisen arvioinnin ja ratkaisu on eläkkeenhakijalle myönteinen.

Toisena konkreettisena esimerkkinä voisi olla myös erityisesti muutoksenhakuvaiheessa toimitetut A-lääkäriinlausunnot, käyntikertomukset ja muut työ- ja toimintakykyarviota sekä hoitosuunnitelmaa sisältämättömät asiakirjat ajalle, jolta lääkäri on jo arvioinut työkykyä B-lääkäriinlausunnon perusteella.

Työeläkevakuuttajat TELA ry

A handwritten signature in blue ink that reads "Suvi-Anne Siimes".

Suvi-Anne Siimes
toimitusjohtaja